

Forslag til masteroppgaver; Matvaremarkeder og politikk

Kontaktperson: Ivar Pettersen ivar.pettersen@nilf.no

http://www.nilf.no/om_nilf/Ansatte/Personer/Ivar_Pettersen

Markedsregulering;

I norsk landbruk har samvirkeforetakene vanligvis ansvar for å sørge for balanse mellom tilbud og etterspørsel slik at primærprodusentene kan ha forutsigbarhet om markedspriser. I Norge er markedsregulering forankret i Omsetningsloven av 1936 og i unntak fra Konkurranselovens forbud mot horisontalt prissamarbeid. Markedsregulering andre land, f.eks. USA, er basert på unntak fra konkurranselovgivningen for horisontalt prissamarbeid alene. I tillegg brukes ulike former for reguleringer for å sikre at ikke prisene faller under visse minimumsnivåer.

Markedsreguleringene varierer mellom sektorer. Fjørfe og det meste av frukt og grønt, er uten formell markedsregulering, mens unntaket fra Konkurranseloven også gjelder disse. For studentarbeider kan det være aktuelt å se på variasjonen mellom enkeltsektorer, forskjeller i regimer i ulike land eller diskusjonen av konsekvenser og hensiktsmessighet ved markedsregulering. Reguleringen kan sees fra ulike aktørers ståsted, f.eks. fra markedsregulators side, fra primærprodusentene, eller fra dagligvarehandelens eller forbrukernes ståsted. To aktører har reist sterk kritikk mot deler av markedsreguleringen for melk. Deres kritikk reiser en rekke faglige problemstillinger.

Den faglige utfordringen kan være å analysere markedsregulering som et alminnelig reguleringstiltak, forsøke å gi en presis forståelse av reguleringsproblemet eller –problemene, og så drøfte virkemidlets hensiktsmessighet utformingen i lys av en pris. Det er også aktuelt å bruke prinsippal – agentteori, mikroøkonomisk teori (priskarteller, markedsrett), eller strategisk analyse for å se på konkurransesituasjonen mellom markedsregulator og dennes konkurrenter.

Kunnskap som konkurransegrunnlag for norsk matsektor

Et kunnskapsbasert Norge av Torger Reve og Amir Sasson (Universitetsforlaget 2012) presenterer både teori og empiri om kunnskap som basis for konkurransedyktige næringsmiljøer. Havbruksnæringen pekes ut som en av våre konkurransedyktige næringer. Spørsmålet er om mat- og bionæringen som helhet kan beskrives som én næringsklynge som i stor grad bygger på et felles kunnskapsgrunnlag. Forhold som tyder på det, kan være en felles plattform innenfor mikrobiologi og genetik, fellesnevner i utviklingen av husdyrfôr og avlsmetoder, i automatisasjon i foredling, og utfordringer med hensyn til bioprospektering og raffinering. Også nedstrøms, mot foredlingsindustri, dagligvarehandel/ distributører og forbrukere, er det grunnleggende fellesnevner for hele biosektoren.

Temaer som kan være gjenstand for kartlegging og drøfting er felles kunnskapsgrunnlag for f.eks. utvikling av genmateriale, fôrutvikling eller prosesssteknologi. Temaer som bioprospektering og – raffinering synes å bli viktigere. Hva er konsekvensen for norsk bionæring som helhet og hvilke forutsetninger har Norge for å opparbeide konkurranseevne i den nye biosektoren?

Vertikal integrasjon og koordinering i verdikjeden for mat

Matkjedeutvalget (NOU 2011:4 Mat, makt og avmakt) inneholder flere vurderinger av vertikale koordinering og integrasjon i verdikjedene for matvarer. I Norge er antagelig Coop og Rema de to fremste eksponentene for oppstrøms integrasjon, mens samvirkeorganisering er en form for nedstrøms, vertikal integrasjon. Kjedenes egne merkevarer kan betraktes som et virkemiddel for vertikal koordinering.

En masteroppgave kan ta utgangspunkt i beskrivelser av vertikale relasjoner i matsektoren f.eks. i Matkjedeutvalget, gjennomgå og søke ytterligere dokumentasjon, og drøfte problemstillinger vedrørende effekter for forbrukere, primærprodusenter og samfunnet som helhet. Behovet for og konsekvenser av regulering, enten det gjelder vertikal integrasjon – f.eks. kjedenes anledning til å eie foredlingsindustri eller jordbruksforetak, eller kjedenes egne merkevarer, er temaer som kan egne seg for ambisiøse masterstudenter.